

2021-12-06

REMISSVAR
Fi2021/03100

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM
fi.ofa.k@regeringskansliet.se

En god kommunal hushållning, SOU 2021:75

SmåKom är ett nationellt nätverk för små kommuner. Vi har för närvarande 68 medlemmar, vilka består av de till befolkningstalet mindre, men ofta till ytan större, kommunerna i Sverige.

Allmänna kommentarer

Då SmåKom varit delaktiga i utredningen känns det lite märkligt att vi inte är med på remisslistan. Vi är också förvånade över det låga antalet kommuner och regioner på remisslistan, den här utredningen berör dem i allra högsta grad och fler av dem borde utsetts till remissinstanser.

SmåKom vill också påpeka att en längre remisstid förmodligen skulle ökat chanserna att få in väl genomarbetade remissvar, flera av våra medlemmar upplever att remisstiden är väl knapp.

SmåKom anser dessutom att det är anmärkningsvärt att ännu en statlig utredning i princip inte har tagit någon hänsyn till medborgarperspektivet i sitt arbete. Kommuner och regioner finns till för medborgarna och alla förändringar som föreslås inom verksamheten bör också belysas utifrån deras perspektiv.

Kommentarer om utredningen

Inledning

SmåKom ställer sig positiv till flera av utredningens förslag. Bland våra medlemmar efterfrågas en ökad tydlighet i regler och riktlinjer, vi anser att utredningens förslag tar fasta på detta. SmåKom uppskattar att utredningen föreslår flera mindre åtgärder i stället för några få stora. Förhoppningsvis kommer även de små kommunerna att kunna genomföra de förändringar som

kan bli aktuella utan att det genererar orimligt ökade kostnader eller allt för stora ingrepp i verksamheten.

Det är mycket positivt att merparten av förslagen har en tydlig inriktning mot balansräkningen. I många kommuner koncentrerar man sig, enligt vår uppfattning, i allt för hög grad på resultaträkningen. För den långsiktiga planeringen och inriktningen är fokus på balansräkningen avgörande.

Vi anser dock att förslagen i utredningen bör träda i kraft den 1 januari 2024 bland annat med hänsyn till att vi har ett val under 2022. Framförallt om det blir maktskifte, men egentligen oavsett, kommer kommunerna behöva ges rimlig möjlighet att hinna med att utarbeta den långsiktiga planen som föreslås. En allt större andel av våra kommuner bereder och beslutar om kommande års budget i maj och juni och det får inte råda någon tveksamhet om vilka regler som ska gälla.

Vikten av goda planeringsförutsättningar (s. 216)

SmåKom instämmer helt med utredningen att en effektiv ekonomistyrning skulle ges väsentligt bättre förutsättningar om regeringen redan i vårpropositionen informerar om huvuddelen av de ekonomiska satsningar som ska göras i kommunerna nästkommande budgetår och även i ett treårsperspektiv. Inte minst är detta viktigt med tanke på vad som framfördes i förra stycket avseende kommunernas budgetbeslut.

SmåKom delar även utredningens syn på statsbidragen. De riktade bidragen är allt för många till antalet och ofta allt för krångliga i sin utformning.

God kommunal hushållning (s. 226 och 340)

SmåKom anser att förslaget om ett långsiktigt program för god kommunal hushållning är bra. Behovet av långsiktig planering är nödvändigt för att uppnå en effektiv ekonomistyrning. Att samla alla parametrar i ett program borde öka tydligheten och transparensen och skapa ett bättre underlag för att förstå uppsatta mål och riktlinjer. Särskilt viktigt är att enas om en nulägesbeskrivning, man måste veta vart man befinner sig för att kunna planera för framtiden. Vi vill också trycka på vikten av att analysera den demografiska utvecklingen.

Utredningens argumentation för att välja en tioårig horisont är hållbar och logisk. Vi vill dock peka på den mycket stora osäkerhet som finns i de senare åren i ett så långsiktigt program. (s. 228–229)

En mall lik den som utredningen presenterar i Bilaga 2 kan vara till god hjälp för att uppnå en så enhetlig struktur som möjligt och kommer underlätta arbetet av framtagandet av programmet i kommunerna. SmåKom anser således att en sådan mall bör delges samtliga kommuner och regioner i samband med initiering av programmet.

Ekonomi i balans (s. 247 och 343)

SmåKom är helt enig med utredningens förslag om att behålla balanskravet.

Förslaget att ta bort möjligheten att åberopa synnerliga skäl för att göra undantag från balanskravet och kravet på att reglera ett negativt balanskravsresultat med att uppvisa en stark finansiell ställning anser till största delen vara ett bra förslag.

Vi anser dock att det, i dialog med revisionen, även fortsättningsvis ska kunna medges undantag från kravet att reglera ett negativt balanskravsresultat. Det kan exempelvis handla om översvämningar, skogsbränder och social dumpning. Samtliga exempel kan innebära mycket stora kostnader för en kommun och de är i princip omöjliga att förutspå och budgetera.

Avslutningsvis under denna rubrik anser SmåKom att kravet på en soliditet, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser före 1998, över 50 procent är en allt för hög gräns för att ges möjlighet att åberopa en stark finansiell ställning. Vi anser att 30 procent är en mer rimlig nivå under förutsättning att en mer genomgripande analys som omfattar den totala ekonomiska situationen genomförs.

Resultatreserv (s. 267 och 346)

SmåKom ställer sig positiva till inrättandet av en resultatreserv. Att låta kommunerna besluta över hur medlen ska användas och inkludera riktlinjer för reserven i programmet för god kommunal hushållning rimmar väl med det kommunala självstyret.

Konjunkturutjämnning (s. 275 och 348)

SmåKom instämmer i förslaget att avveckla resultatutjämningsfonden. Vi anser att den bör avvecklas i en snabbare takt än utredningen föreslår och att de medel som eventuellt finns där idag flyttas över i den föreslagna resultatreserven. Att använda två parallella system i tio år, som utredningen föreslår, riskerar att skapa onödigt förvirring och merarbete.

SmåKom är odelat positiva till inrättandet av en statlig garantimodell som är tänkt att garantera skatteunderlagstillväxten vid en djup lågkonjunktur. En sådan modell skulle definitivt underlätta möjligheten till en långsiktig effektiv ekonomistyrning för såväl kommuner som för staten. Förslaget om en garanterad nivå på 2 procent av skatteunderlaget känns genomarbetat och rimligt.

Budget, räkenskaper och uppföljning (s. 282 och 349)

En utökad kontroll och god transparens är förutsättningar för att få en ansträngd ekonomisk situation att vända och bli bättre. SmåKom anser att de förslag som utredningen lägger fram vad gäller budgetens innehåll kommer att stödja dem som har behov av en mer effektiv ekonomistyrning i sina kommuner att nå detta.

SmåKom är också positiva till förslaget om förenklat delårsbokslut.

SmåKom ser det som en naturlig följd att programmet för en kommunal hushållning ska ligga till grund för budgetutformningen, ett helhetsperspektiv är viktigt för att få alla delar att harmoniera.

Vår uppfattning är att förslagen kommer att kräva mer delaktighet av kommunfullmäktiges ledamöter när de ska sätta sig in i den ekonomiska planeringen vilket vi välkomnar.

De förtydliganden som utredningen gör avseende kommunfullmäktiges ansvar och skyldigheter vid behandling av delårs- och helårsredovisningar tycker vi är bra.

Revision och kontroll (s. 303 och 353)

SmåKom delar utredningens förslag att kraven på revisorerna både förtydligas och skärps. Den kommunala revisionen är medborgarnas trygghet när det gäller hur den kommunala verksamheten och ekonomin sköts. Vikten av en grannliga revision kan inte nog understrykas.

Vägledning och stöd (s. 315 och 355)

SmåKom bifaller utredningens förslag om behovet av vägledning och stöd för att på bästa sätt utforma det långsiktiga programmet för god kommunal hushållning samt inom övriga områden som berör ekonomistyrningen i kommunerna. Vi anser också att denna uppgift, precis som utredningen föreslår (s. 321), bör ges till en befintlig statlig myndighet som redan idag besitter god kompetens inom området, exempelvis Ekonomistyrningsverket.

Statistik (s. 324 och 356)

SmåKom anser att en viss mängd statistik är bra att samla in, men det är viktigt att detta inte medför en utökad arbetsbelastning för, i synnerhet, de mindre kommunerna. Vid utformandet av insamlingen bör hänsyn tas till att använda smidigast tänkbara kanaler för detta ändamål.

Det finns redan en mängd olika statistikuppgifter rörande sektorn. Vi är tveksamma till värdet av att än mer uppgifter ska samlas in. Vi tror att man genom att tillföra ny statistik ska pröva om någon/några av de befintliga statistikuppgifterna ska upphöra.

Remissvaret är fastställt av SmåKoms styrelse den 6 december 2021.

Peter Lindroth, ordförande

Charlotta Haskovec, verksamhetsledare